

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

12. Idem sensus Augustini asseritur ex alijs scriptis, tam contra
Manichæos, quam contra Pelagianos exaratis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

CAPVT XII.

Idem sensus Augustini asseritur ex alijs eius scriptis,
tàm contra Manichæos, quàm contra
Pelagianos exaratis.

QUOD si quis etiam cetera Augustini scripta advertus non solum Pelagianos, sed etiam Manichæos explorare velit; eandem doctrinam in eis luculenter traditam de peccandi necessitate, in quam primi hominis peccato incidimus, & de quibus illius necessitatis causis, cecitate seu ignorantia, & difficultate seu concupiscentia, quam sapius infirmitate vocitat, deprehendet. Nam cum utrisque illis hæreticis, ex diversis capitibus, hac de re non exiguum certamen fuit. Manichæi enim, ut supra diximus, ex illa concupiscentia importunitate colligebant, malam naturam nobis esse permixtam, quæ in nobis sine arbitrij nostri libertate peccata fingeret: & hanc libertatis inopiam ex natura nostræ institutione contingere. August. contra docet, naturam hominis cum arbitrio liberissimo sine cecitate, sine concupiscentia tenentis infirmitate primitus esse conditam; sed ex male usa hujusmodi libertate peccandi necessitatem accidisse: ita videlicet ut illa peccandi necessitas, quam & Manichæi & Augustinus in homine esse animadvertent, & admittebant, & esse fatebantur, non esset natura instituti hominis, sed pena damnati. Et hinc est quod Augustinus adversus Manichæos primum soleat libertatem primæ conditionis asserere, & statim ad causam erroris eorum respondendo dicere, illam peccati legem, peccandique necessitatem, quam omnes homines ante gratiam sentiunt, peccati præcedentis esse supplicium. Nam hinc illa advertus Fortunatum Manichæum: *Libera voluntatis arbitrium in illo homine fuisse dico, qui primus formatus est. Ille sic factus est, ut nihil omnino voluntati eum resisteret, si vellet Dei præcepta servare. Postquam autem libera ipse voluntate peccavit, nos in necessitatem præcipitati sumus.* Et infra iterum hanc necessitatem miseriam vocat: *Peccati anima, & ideo misera est. Libera arbitrium accepta, usa est libero arbitrio quemadmodum voluit: lapsa est, eiecit est de beatitudine, implicata miseris; nempe illis de quibus agebatur cecitate, & bene vivendi difficultate.* Et libro secundo de actis cum Felice Manichæo: *Si voluntas est in peccando, natura non est, qua cogat. Sed siquid infirmitatis patitur, qui non possunt in plere quod volunt (unde Apostolus Paulus dicit: Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati) manifestum est hoc venisse de traluce primi peccati Adam, & de consuetudine mala. Nam vobis libera voluntate faciunt homines consuetudinem quam cum fecerim, facile superare non possunt. Ipsi ergo sibi de*

A seipfis fecerunt, quod contraria lex habet in membris eorum. Et hæc est perpetua ejus doctrina contra Manichæos.

Adversus Pelagianos verò viribus libertatis tribuentes pugnam & victoriam contra illas peccati penas, cecitatem & concupiscentiam, quas peccando meruimus, vel etiam prorsus negantes esse penas, sed innoxios primæ conditionis affectus & effectus, longè exertius docet, illas esse gravissimas primi peccati penas, per quas libertas peccandi & non peccandi, qua fuit olim, in peccandi necessitatem commutata est. Hinc illud contra Pelagium, qui molestissimè ferebat cum omnibus discipulis suis illam arbitrij infirmitatem ad cavenda peccata in viris bonis, illamque peccandi necessitatem in infidelibus, quam tradebat Augustinus: *Nec cogitat, prævaricatorem legi quam digne lux deserat veritatis, qua desertus utique sit cæcus, & plus necesse est offendat, & cadendo vexetur, vexatusque non jurgat: ut ideo tantum audiat vocem legis, quæ admonet ut implorare gratiam Salvatoris. Quam tamen ipsam ne quidem implorare poterit, nisi jam pia voluntas per fidem facta fuerit. In tantum enim libera est, quæ in tantum liberata est, ut alibi dicit. Et inferius adversus illam peccandi necessitatem, qua superbiam nostram à Deo frangi prædicabat Augustinus, sic insurgit Pelagius: *Quomodo Deo pro illis peccatis reatu subditus esse poterit, quod suum non esse cognoverit? Hoc est, quomodo humilitatem dilcet ex illo peccato, quod non est suum, eo quod non sit liberum, sed necessarium? Sic enim se statim explicat: *Suum enim non est inquit, si necessarium est. Aut si suum est, voluntarium est: & si voluntarium, vitari potest. Cui Augustinus: *Suum est omnino: sed vitium quo committitur nondum omni ex parte sanatum est: quod quidem ut inolesceret, de non recte usa sanitate descende. Ex quo vitio iam male valens, vel infirmitate vel cecitate plura committit. Nam illa duo, sunt illa peccandi necessitas, de qua loquimur. Vnde inferius in eodem libro cum dixisset Pelagius ex Hieronymo: *Liberi arbitrij nos condidisse Deum, nec ad virtutem, nec ad vitia nos necessitate trahi; refert hanc sententiam Augustinus ad primi hominis conditionem; nunc autem ante gratiæ liberationem nos peccandi necessitate constringi. Quis, inquit, non agnoscat? Quis non toto corde suscipiat? Quis aliter conditam humanam neget esse naturam? Scilicet in primo homine. Sed in rectè faciendo ideo nullum est vinculum necessitatis, quia liberatus est charitatis; hoc est, ideo non est nunc in quibusdam hominibus peccandi necessitas, quia per charitatis gratiam liberantur.*****

Lib. 3. de lib. arbit. c. 18.

Disp. 2. cum Fortunato.

Lib. 2. de actis cum Felice. c. 3.

Lib. 2. de
cap. 1.
L. 1. de
cap. 67

rantur: qua non subveniente, quid sunt homines, nisi velut muta animalia procreata naturaliter in captivitate & interitu? Sicut alibi ex Apostolo Petro dicit. Unde & hic subiungit: Quod autem ex virtus natura, non ex conditione natura (quo verbo Hieronymus usus fuerat) sit quadam peccandi necessitas, audiat homo, atque ut eadem necessitas non sit, discat Deo dicere: De necessitatibus meis educ me: quia & in huiusmodi orati. ne certamen est adversus tentatorem de ipsa contra nos necessitate pugnatum. Ac per hoc optulante gratia per Iesum Christum Dominum, & mala necessitas removebitur. & libertas plena tribuetur. Quibus verbis significat, per solam gratiam nos ab illa peccandi necessitate liberari. Quae proinde non liberante, necessitas illa partes suas agit, & ita premit eos quos sibi subiectos tenet, ut eis à peccando abstinere non sit liberum: & quamvis supplicio legis territi abstinere subinde velint, abstinere tamen non possunt. Quod mox in eodem loco; quamvis in libris de libero arbitrio uberius tradidit, duarum poenarum supradictarum allegatione perspicue docet: Sunt etiam, inquit, necessitates facta improbanda, ubi vult homo recte facere, & non potest. Nam unde sunt illa voces: Non enim quod volo facio bonum, sed quod odi malum, hoc ago? Et hanc infirmitatem, qua homo non habet, ut ipse loquitur, liberum arbitrium eligendi quid recte faciat, nec possit implere quod elegerit, ex peccati primi supplicio proficisci tradit: qua nos paulo ante ex libris de libero arbitrio allegando declaravimus.

Præclarissimè verò, & lucidissimè eandem illam peccandi necessitatem tradit & explicat libro de perfectione iustitiae contra Celestinum Pelagij discipulum acutissimum, & veracissimum. Cum enim ille dilemmate urgeret, utrum natura necessitate, an arbitrij libertate peccaremus: Eo scopo scilicet, ut ex necessitate culpam abesse, ex libertate culpam vitari posse concluderet: respondet ei Augustinus categoricè, & rem à fundamentis, & causasque iam dictas necessitatis istius explicat: Respondetur, inquit, per arbitrij libertatem factum est, ut esset homo cum peccato, sed iam perialis vitiositas subsecuta ex libertate, ut necessitatem: unde ad Deum fides clamat: De necessitatibus meis educ me. Ecce peccandi necessitatem & ejus originem ex libertate profectam. Sub quibus peccare, vel non possumus quod volumus intelligere, vel quod intellexerimus, volumus, nec valeamus implere. Ecce causas ejus cecitatem, & concupiscentiae infirmitatem cum quibus nati sumus. Nam & ipsa libertas credentibus à liberatore promittitur: Si inquit, vos finis liberaverit, tunc vere liberi eratis. Ecce quomodo libertas solus fidei liberatoris effectus & premium est. Vicia enim vitio, in quod cecidit voluntate, carni libertate natura. Hinc alia scriptura dicit: A quo enim quis devictus est, huc & servus additus est. Ecce adductum libertatis interitum per illam peccandi necessitatem; utpote quae non sit aliud, nisi dura, & humanis viribus inextricabilis sub victore peccato servitus & captivitas.

A Hinc fidei liberatorem implorantis, & gratiae arbitrium ab illa servitutis necessitate liberantis indigentia. Quid enim opus liberatore gratiaque liberante, si ad bonum faciendum ante fidem sumus liberi, neque sub victrice peccati cupiditate captivi? Sicut ergo non est opus sanis medicus, sed male habentibus: ita non est opus liberis liberator, sed servis; ut ei dicat gratulatio libertatis: salvasti de necessitatibus animam meam. Quid est igitur, Doctor profundissime, quid tandem est illa libertas ad agendum bonum, quam interisse dicis, ut liquido intelligamus; eam in arbitrio peccati servo superesse nullo modo posse? Ipsa enim sanitas est vera libertas; quae non perisset, si bona permanisset voluntas. Cum vero sanitas non sit aliud, ut ibidem & alijs locis crebro tradit, nisi charitas; quis sanae mentis vel ambigere possit, libertatem arbitrij ad bonum charitate vel unitate pereunte perisse, & ante restitutam liberatoris fidem superesse non posse? Quid ergo reliquum esse potest in arbitrio à victore peccato, hoc est, à victricibus peccandi cupiditatibus nondum fide liberato, nisi peccandi necessitas? Unde pergit Augustinus: Quia vero peccavit voluntas, secuta est peccantem peccatum habendi dura necessitas. Quando igitur tandem plena arbitrij libertas erit, quae nullam omnino neque mortaliter, neque venialiter, neque in singulis actibus, neque in aliquibus per intervalla surreptibus peccandi necessitate teneatur? Audi: Donec tota sanetur infirmitas, concupiscentiae, & accipitur tanta libertas, in qua sicut necesse est permaneat beate vivendi voluntas, ita sit etiam bene vivendi, & nunquam peccandi voluntaria felixque necessitas. Ecce peccandi necessitatem & bene vivendi libertatem divinissimè continua orationis filo explicatam, mutuaque collationis antithelibus illustratam mirabiliter. Nam illa necessitas & libertas diametrali se invicem contrarietate perimunt; ita videlicet, ut pereunte charitatis tanquam sanitatis libertate, adit plena peccandi necessitas; deletaque vicissim peccandi necessitates sit bene facienda plena libertas; quia sublata omni concupiscentiae infirmitate ita plena sit charitas ut sit quaedam bene vivendi & nunquam peccandi voluntaria felixque necessitas. Quae sicut in illo bonae libertatis ratio non tollit, sed potius ponit in singulis actibus perfectissimam perpetuamque bene agendi libertatem; ita è contrario in illa male libertatis abytho peccandi necessitas non tollit, sed potius ponit in singulis actibus perfectissimam perpetuamque peccandi libertatem. Inter illa vero duo extrema, vita credentium in Liberatorem incedit media: in qua ipsdem gradibus crescit sanitas charitatis, & concupiscentiae infirmitas diminuitur. Quod interea dum fit, inexpiabili bello libertas novi hominis cum veteri illa peccandi necessitate luctatur: ut tanto rarius veteris concupiscentiae servitute peccemus, quanto libertas à cupiditatibus vincens, quam charitas tribuit, fuerit auctor & firmator;

X

tanto

Ibid.

Ibid. c. 3.

Ibid.

Ibid.

Ibid. de
lib. 1. c. 4.

WERTINW
ENI

tanto crebrius, quanto languidior. Sicut enim amor creaturarum rerum non potest nisi solius creatoris amore superari; ita nec potest arbitrium ab ejusdem amoris omnia peccata perpetrantis vinculis, nisi solius creatoris amore liberari. Nemo doctrinam istam in Augustino exploratissimam, in veritate certissimam, in Scripturis, Catholicâque fide fundatissimam suspectam habeat; nemo miretur vel novam, & nemo aduersus vel duram stomachetur. Veritas ejus Pelagianam hæresim fregit, & extinxit; sine qua Iulianum, Celestium, ac Pelagium impossibile est, superari. Antiquitas ejus omnes sanctos ab Ecclesia condita peccati victores, & à cupiditatum vinculis ad bonum liberos fecit; durities ejus, si tamen veritas ulla dura dici debet, omnes electos veraciter humiles reddidit. Mali enim istius, quod ignorantiam & concupiscentiam dicimus, sunt occulta & dira contagia, quæ nullâ Philosophiæ subtilitate penetrari ac detegi possunt; sed solummodo obscurari. Vincula ejus sunt adamantina; quæ nullis exultantis arbitrij viribus solvi vel superari; sed tantummodo arctius stringi possunt. *Iustus es, Domine, & rectum iudicium tuum: qui servis tuis fugitivis pœnales fecisti compedes, ut ipsâ duritie servitutis attriti, vel sic tandem seriant & videant, quia malum & amarum est eis reliquisse Dominum: ut vel sic impressa medullitis illa primum genia superbia, qua cecidimus, superetur, dum nostrâ*

Psalm. 113.

Hiem. 2.

^A nihil agnoscimus, ac datur totum Deo: ut vel sic ex ipsa tanta liberationis molestita discant cautiùs hic & suspensius in reddita sibi nonnulla charitatis libertate ambulare cum Deo, ne amplius eis peccare sit lusus, rursusque in illam horrendam concupiscentiæ servitutem relabantur. Hi sunt fructus superbo nostro generi maxime in hac vita necessarij, quos Deus in suis electis ex horribili istius pœna sensu & contemplatione, & formidine operatur. Bonitas ejus maxima est: sed severitas iudiciorum profundissima. Iniquitatem enim peccati tanto graviolem, quanto faciliùs homo non peccaret, quem nulla adhuc tenebat infirmitas, pœna iustissima subsecuta est, ut mercedem mutuum peccati sui in semetipso reciperet, amittens sub se positam sui corporis quodammodo & animi obedientiam quam præcipuam sub Domino ipse contemplerat. Quid miramur, quid stomachamur, & ad veritatem fremidimus? Nos ipsi iracundiam ejus provocavimus; & peccato victi, supplicium iustissimum peccati servitutem accersivimus. Nam ut optimè Augustinus dicit: *Sola hominis voluntate factum est, ut ad istam necessitatem veniret, quam sola hominis voluntas superare non potest. Et sibi: Naturæ nostræ dura necessitas merito præcedentis iniquitatis exorta est. Quapropter saluberrimè hac de re sanctissimus doctor consilii: Neque adversus Deum mirmurare, neque contrariam manifestissimam disputare; sed pro pœna nostrâ illius misericordiam quaerere & orare debemus.*

^B

C A P V T X I I I.

Non discrepat hæc Augustini doctrina à fide Catholica, juxta quam ipsemet profitetur, hominem habere liberum arbitrium ad malum & bonum.

HANC igitur Augustini doctrinam tanquam in scriptis ejus exploratissimam certissimamque supponentes, duo adhuc præstare debemus. Primum declarandum est, quomodo ea possit cum illa solemnî, & sæpius iteratâ Augustini consistere, qua suprà dixit, ad placandos Pelagianos, non perijisse liberum arbitrium de humano genere; maximèque qua asseruit nos adhuc post lapsum habere liberum arbitrium ad bonum & malum. Secundum, qua ratione tota hæc doctrina de sublata boni libertate inductaque peccandi necessitate intelligenda sit, utrum respectu singulorum actuum, an generatim dumtaxat ad implendam totam justitiam, universaque peccata, vel saltem mortalia declinanda: hoc est, utrum arbitrium libertate careat, qua faciat vel unum & minimum opus bonum: an verò tantummodo, qua totam justitiæ legem impleat, ab omnibus omnino declinando peccatis. Miris enim tricis planissima Augustini

^A mens à Scholasticis radicem ejus non penetrantibus implicata est.

Ad primum igitur quod attinet, duplici sensu intelligi potest, liberum arbitrium perijisse de humano genere. Primum est, ut ipsa potentia, quæ non est aliud, nisi voluntas qua aliquid volumus, perijisse censetur: alter, ut status voluntatis, secundum quem aliquid potest liberè velle, salvâ licet potentiâ, interierit. Pelagiani igitur quando impingebant Augustino calumniam illam, quod liberum arbitrium per peccatum interijisse traderet, non juxta primum, sed juxta secundum sensum loquebantur. Iulianus enim sæpius & apertè profitebatur juxta Augustinum, Voluntatem velle posse malum, sicut ex superioribus fati intellectum est. Velle autem non potest sine potentia voluntatis. Sensus igitur calumniæ Pelagianæ fuit, quòd iuxta doctrinam Augustini status libera voluntatis perijisset, ita videlicet, ut quicquid jam homo vellet, sive bonum, sive malum, non jam amplius